

PRZEDMOWA

Oddajemy do rąk czytelników trzeci tom Monografii Popularnonaukowych — Nasze Drzewa Leśne, poświęcony opracowaniu nie tylko gatunków rodzimych, ale również mieszańców obcego pochodzenia, ponieważ są one powszechniej u nas uprawiane niż nasze topole, a w niektórych częściach naszego kraju tworzą charakterystyczny element krajobrazu.

Monografia ta nie jest kolejną pozycją wydawniczą jak to wynika z zamieszczonego w tym tomie spisu projektowanych do wydania tomów. Kierowaliśmy się w wyborze przedmiotu nie tyle znaczeniem gospodarczym tego drzewa, ale raczej powszechnym zainteresowaniem jakie wzbudził ten rodzaj wśród leśników i genetyków, pomimo tego, że topole, w stosunku do powierzchni zajmowanej przez inne gatunki drzew stanowią nieznaczną część zalesionego u nas obszaru. Topola stała się przykładem stosunkowo szybko udomowionego drzewa, co ma doniosłe skutki dla jej uprawy obecnie i w przyszłości. Drzewo to zostało wybrane przez wielu badaczy jako interesujący model badawczy, a możliwość jego łatwego rozmnażania wegetatywnego czyni z niego łatwy obiekt doświadczalny.

Dzięki właściwościom biologicznym topoli wyrażającym się możliwością szybkiego przyrostu masy sądzono powszechnie, że uprawa tego drzewa pozwoli na zwiększenie w krótkim czasie produkcji surowca głównie dla potrzeb przemysłu celulozowego. W tym kierunku postępowały też badania w wielu krajach.

Uprawa topoli szybko rozwinęła się w tych krajach Europy, w których naturalne lasy zostały wcześniej zniszczone przez wadliwą gospodarkę spowodowaną potrzebą szybkiej produkcji opału.

Przytoczę interesującą wypowiedź Wincentego Pola z 1876 r., który potępia w niej tę teorię hodowli lasu zalecającą 25 - 40-letnie zręby, ponieważ twierdzono wtedy, że „młode drzewa ścięte odnawiają się najskuteczniej”. Cytuję tę wypowiedź, ponieważ wiąże się ona z uprawami wierzb i topoli, a mianowicie: „Jest to teoria chodowli kurdowatych porostów leśnych, dobra w zastosowaniu do chrustów, które podszywają lasy, i do wikliny, która się nad rzekami sieje — ale nie do lasów, które w skutek tej teorii znikną do reszty, tak-że zejdziemy w końcu na sadzone wierzbniki, olszniki i topolniki (podkreślenie redakcji), które bardzo muszą być ograniczone, bo potrzebują podmokłych lub wilgotnych miejscowości”.

Przy opracowaniu tego tomu staraliśmy się zachować przyjęty w poprzednich opracowaniach układ treści, jednak ze względu na odmienną biologię i ekologię tego drzewa wprowadziliśmy pewne zmiany w układzie materiału. Tak np. opracowano jedynie ekologię osiki, drzewa występującego w zespółach leśnych. Następnie by uzupełnić w jakimś stopniu skąpe wiadomości o ekologii topoli białej i czarnej zostały scharakteryzowane jedynie siedliska łągów nadrzecznych i ich roślinności, ponieważ opracowania dotyczące ekologii tych gatunków są bardzo fragmentaryczne. Również znajomość ekologii mieszańców topoli powszechnie uprawianych u nas jest jeszcze niedostateczna, wobec czego nie wyodrębniliśmy informacji na ten temat w osobną część w rozdziale „Zarys ekologii”, ale włączyliśmy dane z tego zakresu do artykułu, w którym omówione zostały metody uprawy. Poświęcono też wiele uwagi systematyce topoli, gdyż nie posiadamy dotychczas w naszej literaturze publikacji popularnonaukowej, która by podawała informacje z tego zakresu na poziomie współczesnym, a jak wielokrotnie stwierdzono znajomość odmian topoli posiada decydujące znaczenie dla wyników produkcji. Było również konieczne połączenie wiadomości z zakresu systematyki i geografii w jeden rozdział, w którym zwrócono uwagę na znaczenie gospodarcze omawianych drzew.

Wiele badań poświęcono rozmnażaniu generatywnemu jak też wegetatywnemu, ponieważ zagadnienie to jest bardzo istotne dla uprawy tego drzewa i dlatego też zagadnienie to zostało bardziej szczegółowo opisane w tej pracy. Również problematykę fizjologiczną omówiono na tyle szeroko, by podkreślić doniosłość tych badań dla potrzeb uprawy, jak też przedstawić jak najbardziej wyczerpująco stopień zbadania procesów życiowych u topoli.

Istnieje w literaturze światowej wiele publikacji o charakterze monograficznym dotyczących systematyki topoli, zasad jej uprawy, jak też genetyki. Prawie w każdym kraju, w którym uprawa topoli posiada znaczenie gospodarcze ukazała się już specjalna publikacja, która zawiera niezbędne informacje związane z uprawą tego drzewa. Najczęściej wydaniem takiej publikacji zajęła się Narodowa Komisja Topolowa lub jakaś inna organizacja zajmująca się uprawą tego drzewa albo też prywatne koncerny przemysłu drzewnego. W niektórych krajach gdzie uprawa topoli ma duże znaczenie gospodarcze wydawane są też czasopisma poświęcone jej uprawie np. w Jugosławii wydawany jest specjalny biuletyn pt. „Topola”. Bardzo obszerną monografię topoli opracowała grupa autorów z inicjatywy Międzynarodowej Komisji Topolowej, która powstała w 1947 r. Pierwsze wydanie tej publikacji ukazało się w 1958 r., a drugie w 1965 r. Praca ta obejmuje 511 s. i dotyczy: systematyki, geograficznego rozmieszczenia, metod rozmnażania i uprawy, charakterystyki chorób i szkodników, genetyki, wartości technicznych drewna.

W 1970 r. C. Muhle Larsen wydał dotychczas najbardziej wyczerpującą pracę o genetyce i wynikach hodowli topoli, która obejmuje dorobek światowy w tym zakresie. Również E. J. Schreiner (1970) opublikował krótką pracę o genetyce ważniejszych czarnych topoli amerykańskich, według programu przyjętego dla tego typu opracowań w USA.

W Polsce posiadamy jedyną obszerniejszą publikację o uprawie topoli pt. „Topola” w opracowaniu S. Tyszkiewicza (1956). W pracy tej autor zamieszcza krótką charakterystykę gatunków i odmian topoli, metod rozmnażania i uprawy. W książce tej zamieszczony jest też opis najważniejszych chorób i szkodników jak też omówione są metody ochrony.

W naszej Monografii chcielibyśmy zapoznać polskiego czytelnika ze stanem i zakresem badań dotyczących niektórych gatunków i mieszańców z rodzaju *Populus* w ujęciu jak najszerszym, by w ten sposób przyczynić się do rozszerzenia wiadomości o tym drzewie, a tym samym wpłynąć na polepszenie stanu jego uprawy dla produkcji masy. Uprawy topoli mogą też być wykorzystane dla zadrzewień w krajobrazie rolniczym w zagospodarowaniu terenów przemysłowych lub zniszczonych przez nieprzemyślaną działalność człowieka. W tym ostatnim przypadku, topole dzięki szybkiemu wzrostowi mogą być wykorzystane z wielkim pożytkiem.

Stefan Białobok

W tym celu należało przede wszystkim wypracować jednolitą politykę gospodarczą, która umożliwiłaby realizację planu pięcioletniego. W tym celu należało przede wszystkim wypracować jednolitą politykę gospodarczą, która umożliwiłaby realizację planu pięcioletniego. W tym celu należało przede wszystkim wypracować jednolitą politykę gospodarczą, która umożliwiłaby realizację planu pięcioletniego.

Wzrost produkcji

Wzrost produkcji w przemyśle i rolnictwie był jednym z najważniejszych zadań państwa. W tym celu należało przede wszystkim wypracować jednolitą politykę gospodarczą, która umożliwiłaby realizację planu pięcioletniego.

Wzrost produkcji w przemyśle i rolnictwie był jednym z najważniejszych zadań państwa. W tym celu należało przede wszystkim wypracować jednolitą politykę gospodarczą, która umożliwiłaby realizację planu pięcioletniego. W tym celu należało przede wszystkim wypracować jednolitą politykę gospodarczą, która umożliwiłaby realizację planu pięcioletniego.